

BỒ ĐỀ ĐẠO THỨ ĐỆ NHIỆP TỤNG

*The Concise Treatise on the Stages of the Path to Enlightenment
(Lam rim bsdus don)*

Tôn giả Tsong Kha Pa
Nhật Hạnh – Tezin Yangchen
Viết dịch từ bản Tạng ngữ.

Kính lễ Đức Mẹ Thù Sư Lợi.

Nội dung: I. Kính lễ - II. Chánh Văn - III. Hồi Hương

I. Kính lễ:

1. Kính lễ dòng truyền thừa Tôn sư
2. Tuyên thuyết sự thù thắng

1. Kính lễ dòng truyền thừa Tôn sư:

- 1.1. Kính lễ Đức Bồn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật.
- 1.2. Kính lễ Đức Di Lạc và Văn Thù.
- 1.3. Kính lễ Đức Long Thọ và Vô Trước.
- 1.4. Kính lễ Atisha Tôn giả.
- 1.5. Kính lễ tất cả Thiện tri thức.

1.1. Kính lễ Đức Bồn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật.

*Thân Ngài sinh từ mười triệu thiện đức thù thắng
Lời Ngài làm thỏa mãn niềm hi vọng của vô lượng chúng sanh
Ý Ngài thấy đúng như thật mọi Pháp sở tri
Con kính lễ bậc Chúa tể dòng họ Sakya.*

1.2. Kính lễ Đức Di Lạc và Văn Thù.

*Con của Đấng Đạo Sư tối thắng,
Gánh vác sự nghiệp của chư Phật.
Thị hiện ứng hoá vô số quốc độ (làm lợi ích hữu tình)
Con kính lễ Đức Di Lạc, Văn Thù.*

1.3. Kính lễ Đức Long Thọ và Vô Trước.

*Kinh Đại Bát Nhã rất khó lường,
Liều giải như thật Phật ý,
Trang nghiêm thế gian lừng danh khắp ba cõi,
Con kính lễ dưới chân Ngài Long Thọ, Vô Trước.*

1.4. Kính lễ Atisha Tôn giả.

*Kế thừa dòng truyền hai vị khai tông,
Tri kiến sâu xa và quảng hạnh đạo,
Thâu nhiếp tinh nghĩa viên mãn, không làm lỗi,
Con kính lễ ngọn đèn pháp tạng Atisha.*

1.5. Kính lễ tất cả Thiện tri thức

*Mắt thấy tất cả thánh giáo quảng đại vô biên,
Hướng đến đạo giải thoát tối thượng,
Thương xót chúng sanh khai diễn phương tiện,
Kính lễ tất cả Thiện tri thức.*

2. Tuyên thuyết sự thù thắng

- 2.1. Xưng tán thí dụ nguồn pháp thanh tịnh.
- 2.2. Tuyên thuyết nghĩa thù thắng, khuyên thọ trì.
- 2.3. Nói về lợi ích nghe Pháp.

2.1. Xưng tán thí dụ nguồn pháp thanh tịnh

*Tất cả trí giả tôn trí trên đỉnh đầu
Ngọn cờ lừng danh khiến chúng sanh phấn chấn
Truyền từ Ngài Long Thọ, Vô Trước
Dòng viên mãn Bồ đề đạo thứ đệ
Làm thỏa nguyện của mọi chúng sanh
Nên gọi Như Ý Ma Ni Vương
Bao trùm tất cả dòng chánh pháp
Cũng được mệnh danh biển thiện thuyết.*

2.2. Tuyên thuyết nghĩa thù thắng, khuyên thọ trì

*Thông đạt thánh giáo không mâu thuẫn,
Thấu biết toàn diện lời Phật dạy,
Nhanh chóng lãnh hội thâm thâm ý của Như Lai.
Thì tội ác cực đại tự tiêu vong.
Cho nên Chư Đại Sư Ấn Tạng,
Đều thọ học giáo lý thù thắng này,
Đạo lộ thứ đệ của ba hạng hành giả.
Tại sao bậc Trí không hoan hỷ?*

2.3. Nói về lợi ích nghe Pháp

Nếu được một lần nghe hoặc giảng,

*Tư duy tinh nghĩa giáo lý này,
Sẽ tích lũy lợi ích vô lượng,
Như là thánh thuyết tất cả diệu Pháp.*

II. Chánh Văn:

1. Y chỉ Thiện tri thức.

2. Nương tựa, tiếp đến tu tâm.

1. Y chỉ thiện tri thức:

1.1. Nương tựa thuộc về tư duy và hành trì sự nương tựa.

1.2. Tu tập Pháp cúng dường.

1.1. Nương tựa thuộc về tư duy và hành trì sự nương tựa

*Trước tiên, tinh cần nương tựa Đạo Sư, Thiện tri thức,
Như lý tư duy và hành trì,*

Là nguồn cội duyên sinh mọi điều lành,

Ở trong hiện tại cùng tương lai.

1.2. Tu tập Pháp cúng dường

Dù phải bỏ sinh mạng chứ không từ bỏ Đạo sư

Y giáo phụng hành là cúng dường tối thắng

(hay làm hài lòng bậc Đạo sư).

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2. Nương tựa, tiếp đến tu tâm:

2.1. Nghĩ thân nhân hạ khó được dễ mất, cần bảo trì.

2.2. Thọ trì tâm yếu theo thứ đệ.

2.1. Nghĩ thân nhân hạ khó được dễ mất, cần bảo trì

Thân người nhân hạ quý hơn Như Ý Bảo Châu,

Duy chỉ một lần trong đời này mới tìm được,

Khó tìm dễ mất như chớp sáng giữa hư không,

Tư duy biết mọi chuyện thế gian như bọt bóng,

Cả ngày lẫn đêm mong rút tủa tinh túy kiếp người.

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2.2. Thọ trì tâm yếu theo thứ đệ

2.2.1. Tu tâm hành giả hạng tiểu

2.2.2. Tu tâm hành giả hạng trung

2.2.3. Tu tâm hành giả hạng thượng

2.2.1. Tu tâm hành giả hạng tiểu:

2.2.1.1. – Nghĩ về khổ ác đạo quy y Tam Bảo, thọ giữ các học xứ.

2.2.1.2. – Tư duy nghiệp quả như lý tu đoạn.

2.2.1.3. – Tu tập thanh tịnh ba nghiệp.

2.2.1.4. – Nương theo bốn lực sám hối.

2.2.1.1. Nghĩ về khổ ác đạo quy y Tam Bảo, thọ giữ các học xứ.

Sau khi chết chẳng gì bảo đảm ta chẳng rơi vào ác đạo,

Duy chỉ Tam Bảo có khả năng cứu rỗi kinh hãi này,

Thế nên chọn chánh quy y,

Không bao giờ huỷ phạm các học xứ (giới luật).

2.2.1.2. Tư duy nghiệp quả như lý tu đoạn.

Cẩn trọng tư duy thiện ác nghiệp quả,

Nên như lý tu, đoạn cần phân minh.

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2.2.1.3. Tu tập thanh tịnh ba nghiệp.

Đạo lộ thù thắng không thể thành

Khi chưa hội đủ mọi nhân duyên (thân người,...)

Vì vậy nên học nhân không thiếu sót,

Ba nghiệp bị nhiễm ô bám phủ.

2.2.1.4 Nương theo bốn lực sám hối,

Chú trọng sám hối các nghiệp chướng

Bằng cách nương theo bốn lực.

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2.2.2. Tu tâm hành giả hạng trung:

2.2.2.1. Tư duy khổ thánh đế và tập thánh đế.

2.2.2.2. Cầu xuất ly nhân sanh tử.

2.2.2.1. Tư duy khổ thánh đế và tập thánh đế

Nếu không tư duy những hiểm họa, khổ thánh đế,

Tâm cầu giải thoát chọn thật không sanh khởi.

*Nếu không tư duy tiến trình vào luân hồi, tập nhân,
Khi không biết cách chặt đứt gốc luân hồi.*

2.2.2.2. Cầu xuất ly nhân sanh tử

*Nhàm lia tam hữu cầu xuất ly,
Thấu rõ nguyên nhân trói buộc trong sanh tử.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3. Tu tâm hành giả hạng thượng:

2.2.3.1. Phát tâm Bồ Đề

2.2.3.2. Phát tâm, học hạnh Đại Thừa.

2.2.3.1. Phát tâm Bồ Đề

*Phát tâm là cốt lõi của Đạo lộ Đại Thừa,
Là căn bản của mọi đại hạnh,
Hai tư lương chuyển hoá vàng,
Kho tàng phước đức chứa muôn vàn thiện,
Chư Bồ Tát khéo hiểu rõ điều trên,
Cần giữ gìn hành trì thẳng bảo tâm.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế.
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2. Phát tâm, học hạnh Đại Thừa

2.2.3.2.1. Theo thứ lớp tu Bồ Tát hạnh

2.2.3.2.2. Tu Kim Cang Thừa

2.2.3.2.1. Theo thứ lớp tu Bồ Tát hạnh:

2.2.3.2.1.1. Tu sáu Ba La Mật.

2.2.3.2.1.2. Tu pháp chỉ quán.

2.2.3.2.1.1. Tu sáu Ba la mật:

2.2.3.2.1.1.1. Bồ thí

2.2.3.2.1.1.2. Trì giới

2.2.3.2.1.1.3. Nhẫn nhục

2.2.3.2.1.1.4. Tinh tấn

2.2.3.2.1.1.5. Thiền Định

2.2.3.2.1.1.6. Trí tuệ

2.2.3.2.1.1.1. Bồ thí:

Bồ thí là ngọc Như ý

*Thoả mãn hy vọng của chúng sanh,
Là kiếm báu chặt đứt gút thắt lòng bôn xôn,
Bồ Tát phát tâm đồng mãnh không khiếp sợ,
Làm dương danh khắp mười phương,
Biết vậy người trí khéo hành bổ thí:
Thân mạng, tài sản, phước thiện.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế.
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.1.1.2. Trì giới:

*Luật nghi như nước rửa sạch ác hạnh ô nhiễm,
Cũng như ánh trăng trừ khổ nóng bức phiền não,
Ở giữa chúng sanh uy nghiêm như núi Tu Di,
Do giới lực không cần khủng bố,
Khiến chúng sanh kính sợ.
Biết vậy nên chơn chánh thọ trì giới,
Người trí bảo hộ giới như trong mắt.
Ta, kẻ tu hành cũng như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.1.1.3. Nhẫn nhục:

*Nhẫn lực là trang sức đẹp nhất,
Hay trừ phiền não rất khó trừ,
Như chim Xí Điểu hàng phục con rắn sần,
Là áo giáp kiên cố ngăn khí giới lời thô ác,
Nên mặc giáp nhẫn nhục,
Dùng nhiều phương tiện hành trì.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.1.1.4. Tinh tấn:

*Mặc áo giáp tinh tấn kiên cố bất thoái,
Công đức giáo chứng tăng trưởng,
Như ánh trăng non lên cao,
Mọi đạo hạnh chuyển thành đầy ý nghĩa,
Vạn sự thành tựu như ý.
Biết vậy đoạn trừ tất cả giải đãi,*

*Chư Bồ Tát chuyên hành trì tinh tấn.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.1.1.5. Thiền định:

*Định là Chúa tể chuyển hóa tâm,
An trụ bất động sừng sững như núi,
Khiến tâm chuyên vào đối tượng thiện,
Khéo dẫn thân tâm đạt đại an lạc.
Biết vậy chư hành giả thường tu định,
Để điều phục giặc tán loạn.*

*Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.1.1.6. Trí tuệ:

*Mắt tuệ thấy chơn như thâm sâu,
Con đường đoạn diệt gốc cõi hữu,
Là kho tàng của mọi thiện đức,
Xứng danh ngọn đèn tối thắng trừ tối mê si.
Biết vậy, bậc Trí cầu thoát ly,
Phát tâm nỗ lực dẫn thân trên lộ trình giải thoát.*

*Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.2. Tu pháp chỉ quán:

2.2.3.2.2.1. Tu chỉ quán dùng trí tuệ trung quán.

2.2.3.2.2.2. Tu chỉ quán song vận.

2.2.3.2.2.3. Tu phương tiện trí tuệ song vận.

2.2.3.2.2.1. Tu chỉ quán dùng trí tuệ trung quán:

Nếu chỉ tu tập chuyên chú định (thiền chỉ)

Không thể đoạn triệt gốc luân hồi;

Tu tuệ quán mà không tịch chỉ,

Không thể triệt tiêu các phiền não.

Muốn thông đạt trí tuệ chơn thật.

Hãy cõi tuấn mã tịch chỉ bất động,

Với kiếm bén luận lý trung quán,

Chặt đứt hết mọi biên kiến cố chấp.

*Trí tuệ quảng đại như lý quán sát,
Làm tăng trưởng thông đạt chơn thật.
Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

2.2.3.2.2.2. Tu chỉ quán song vận:

*Do chuyên tâm nhứt cảnh dẫn đến định,
Nên như lý chánh quán sát,
Tư duy để chứng như thật nghĩa,
Trụ kiên cố bất động.*

Vì thế bậc trí nên chuyên tu định.

Cả hai chỉ quán song vận pháp siêu tuyệt.

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2.2.3.2.2.3. Tu phương tiện trí tuệ song vận:

Trong chánh định tu “không” như thái hư,

Xuất khỏi định quán “không” đồng huyễn sự,

Xưng tán tu song vận phương tiện trí tuệ,

Khiến Bồ Tát đi đến bờ bên kia.

Biết vậy người trí chớ tự mãn.

Thiên chấp phiến diện của đạo lộ.

Hãy tu tập truyền thống tốt lành.

Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,

Người muốn giải thoát nên hành theo.

2.2.3.2.2. Tu Kim Cang Thừa:

2.2.3.2.2.1. Tu cộng đạo rồi, nương Thầy học Mật điển.

2.2.3.2.2.2. Tu tập viên mãn giáo thọ.

2.2.3.2.2.1. Tu cộng đạo rồi, nương Thầy học Mật điển:

Đại Thừa đạo nhân (Bát Nhã Ba La Mật Thừa) quả (Mật thừa) có hai

Đạo lộ thù thắng, trước nên tu cộng đạo hành.

Cộng đạo như thật sanh xong, nương Đạo sư.

Hướng đến tục bộ (Mật thừa) quảng đại hải.

2.2.3.2.2.2. Tu tập viên mãn giáo thọ:

Nương tựa tu tập viên mãn giáo,

Không phí phạm thân người khó được.

*Ta, kẻ tu hành cũng tu như thế,
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

III. Hồi hướng:

*Chính tự tâm mình tu tập
Cũng vì lợi lạc cho người nào có duyên
Hành trì đạo lộ viên mãn
Làm hài lòng Đấng Chiến Thắng
Nguyện đem công đức này
Hồi hướng khắp chúng sanh
Mãi mãi không xa lìa Thanh Tịnh Đạo.
Ta, kẻ tu hành phát nguyện cầu như thế
Người muốn giải thoát nên hành theo.*

Dharamsala, ngày 27 tháng 10 năm 2012.

Nhật Hạnh – Tenzin Yangchen chuyển ngữ từ Tạng sang Việt (bản chưa hiệu đính)